

Hazırlayan: Av. Mahmut Şeren

BİLGİ EDİNME HAKKI

BİLGİ NOTU

Siyasal Katılım ve Savunuculuk Programı

Bu bilgi notu, ÜniKuir Derneği tarafından başta LGBTİ+'lar olmak üzere, hak sahipleri nezdinde bilgi edinme hakkının kullanılmasına ilişkin usul ve esasları yaygınlaştırmak amacıyla hazırlanmıştır.

Bilgi edinme hakkı nedir?

Bilgi edinme hakkı, bireylerin kamu kurum ve kuruluşlarının **görev, yetki, sorumluluk ve faaliyet alanına giren konularda** bilgilendirilmesini sağlar. Bilgi edinme hakkı demokrasi, şeffaflık, açıklık ve tarafsızlık ilkelerinin yerleşmesi için oldukça önemlidir.

Bilgi edinme hakkı hangi mevzuatta düzenlenir?

Mevzuatın pek çok yerinde bilgi edinme hakkıyla ilgili düzenlemeler yer almakla birlikte temel olarak Anayasa'nın 74. maddesinde, 4982 Sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'nda ve 27.04.2004 tarihli, 25445 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan uygulama yönetmeliği çerçevesinde düzenlenir.

**Kimler
bilgi
edinme
başvurusu
yapabilir**

Herkes, bilgi edinme hakkına sahiptir. Yani; **yurттаşlar gibi şirket, dernek, vakıf gibi tüzel kişiler de bilgi edinme başvurusu yapabilir.**

Ancak yabancılar ve yabancı tüzel kişilerin isteyecekleri bilgi veya belge kendileriyle ya da faaliyet alanlarıyla ilgiliyse ve karşılıklılık ilkesi çerçevesinde bilgi edinebilirler.

Hangi kurumlara bilgi edinme başvurusu yapılabilir?

Bütün kamu kurum ve kuruluşlarına bilgi edinme başvurusu yapılabilir. Örneğin; üniversite, bakanlık, valilik, kaymakamlık, belediye, hastane, emniyet müdürlüğü, baro, tabip odası vb.

Kurumların bilgi edinme başvurusuna yanıt vermesi zorunlu mudur?

Evet. Bilgi edinme başvurusu yapılan kurum on beş gün içinde, eğer istenilen bilginin niteliği gerektiriyorsa otuz gün içinde yanıt vermek zorundadır. Yanıtlar, posta yoluyla veya elektronik ortamda verilebilir. Yanıt verme zorunluluğu, talep edilen bilgi ve belgenin de mutlaka verileceği anlamına gelmez.

Kurumlar talep edilen her türlü bilgiyi vermek zorunda mıdır?

Yasal düzenlemeye göre bilgi edinme başvurusu, başvuru alan kurum ve kuruluşların ellerinde bulunan veya görevleri gereği bulunması gereken bilgi veya belgelere ilişkin olmalıdır. Kurum ve kuruluşlar, ayrı veya özel bir çalışma, araştırma, inceleme ya da analiz neticesinde oluşturulabilecek türden bir bilgi veya belge için yapılacak başvurulara olumsuz cevap verebilirler.

Başvuruda talep edilen bilgilerin verilmesi reddedildiyse bu kararın gerekçesi ve bu karara karşı başvurulabilecek hukuki yollar belirtilmek zorundadır.

Bilgi edinme hakkının yasada düzenlenmiş olan sınırları, yani bilgi edinme hakkı kapsamı dışında kalan konular nelerdir?

Bilgi edinme hakkının, Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'nun 15-28. maddeleri arasında düzenlenen sınırları şunlardır:

Yargı denetimi dışında kalan işlemler

Devlet sırrına ilişkin bilgi ve belgeler

Ülkenin ekonomik çıkarlarına ilişkin bilgi veya belgeler

İstihbarata ilişkin bilgi ve belgeler

İdari soruşturmaya ilişkin bilgi ve belgeler

Adli soruşturma ve kovuşturmaya ilişkin bilgi veya belgeler

Özel hayatın gizliliği

Haberleşmenin gizliliği

Ticari sır

Fikir ve sanat eserleri

Kurum içi düzenlemeler

Tavsiye ve mütalaa talepleri

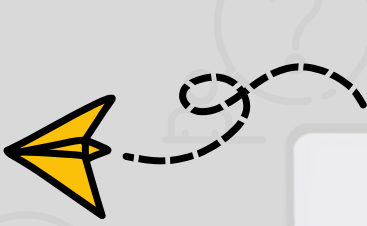
Hangi yollarla bilgi edinme başvurusu yapılabilir?

Başvurular yazılı olarak, posta yoluyla veya elektronik ortamda yapılabilir.

Türkiye’de en çok kullanılan başvuru aracı Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER)’dir¹. CİMER yoluyla yapılan bilgi edinme başvuruların durumu, başvurunun yapıldığı web sitesindeki “başvuru sorgulama” sekmesi aracılığıyla takip edilebilmektedir.

Bazı kurum ve kuruluşların kendi web sitesinde veya hizmet merkezlerinde bilgi edinme başvurusu formları bulunmaktadır; bu formların da doldurulmasıyla başvuru yapmak mümkündür.

¹ <https://www.cimer.gov.tr>

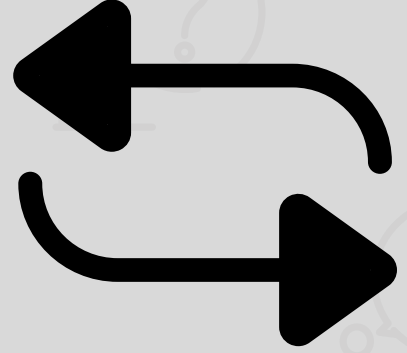

Bilgi edinme başvurusunda neler yer almalıdır?

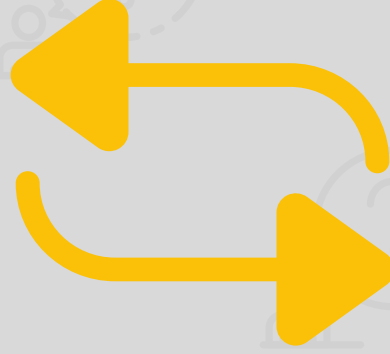
Başvuru yapanın kimlikte yazan adı, soyadı, adresi, hangi kanaldan yanıt istediği ve buna ilişkin iletişim bilgileri yer almalıdır. Tüzel kişilerin başvurularında ise tüzel kişinin unvanı ve adresi ile yetkili kişinin imzasını ve yetki belgesini içeren dilekçe bulunmalıdır.

Başvuruda talep edilen bilgi veya belgeler açıkça belirtilmelidir.

Bilgi edinme başvurusuna gelen yanıtta itiraz edilebilir mi?

Başvuru hukuka uygun biçimde yanıtlanmazsa veya reddedilirse, bu kararın başvurucuya bildirilmesinden itibaren **on beş gün içinde Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu'na** itiraz edilebilir. Kurula itiraz, başvuru dilekçesi ile başvurulan kurumun başvurunun reddedildiğine dair yanıtı eklenerek ve yalnızca posta yoluyla yapılabilmektedir. Elektronik ortamda ve faks yoluyla başvuru kabul edilmemektedir.

Bu konuda daha fazla bilgiye bedk.adalet.gov.tr/SayfaDetay/kurula-basvuru adresinden ulaşılabilir. Kurul, itiraza ilişkin kararını otuz gün içinde verir. Kurul tarafından da başvuru reddedilirse veya kurula itiraz yolu kullanılmadan **altmış gün içinde** bilgi edinme hakkına ulaşabilmek adına idari yargıda dava açılabilir.²

Kurul kararıyla itirazınız kabul edilirse ya da idari yargı kararıyla başvurunuzun reddedildiği işlem iptal edilirse, başvurduğunuz kurum tarafından edinmek istediğiniz bilgi ve belgeler tarafınıza iletilmek durumundadır.

² İdari yargıda dava açmak başlı başına bir bilgi notu konusu olabileceği için burada ayrıntılı bilgi verilememektedir. Hukuki danışmanlık almak için danisma@unikuir.org adresine başvurabilirsiniz.

Başvuru ücretli midir?

Her ne kadar kanunda maliyet tutarı kadar bir ücretin alınacağı belirtilmiş ise de uygulamada herhangi bir ücret talep edilmemektedir.

Bilgi edinme başvurusuna konu olabilecek örnekler

Bir üniversitede Cinsel Taciz ve Şiddeti Önleme Birimi ya da benzeri birimler olup olmadığı

Bir üniversitede diploma değişikliğine ilişkin güncel mevzuatın ne olduğu

Bir üniversitede cinsiyetsiz tuvalet olup olmadığı

Rektörlük, kaymakamlık veya valilik gibi idari makamlar tarafından engellenen bir etkinliğin hangi gerekçeye ve idari işleme dayanarak engellendiği

Bilgi edinme başvurusuna konu olabilecek örnekler

Valilik bünyesinde kurulan bir komisyonun üyelerinin kimler arasından ve nasıl belirlendiği

Bir belediyenin LGBTİ+'lara psikososyal veya hukuki danışmanlık verip vermediği

Bir belediyenin toplumsal cinsiyet eşitliğini temel alan belediye meclisi kararlarının neler olduğu

Bir baronun yurttaşlara yönelik hizmet veren hangi birimlerinin olduğu

Bir tabip odasının toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimlerinin LGBTİ+ kapsayıcı olup olmadığı konularında bilgi edinme başvurusu yapılabilir

...

ÖNEMLİ BİLGİLER

Bu bilgi notu, bilgi edinme hakkına dair temel bilgileri yaygınlaştırmak amacıyla hazırlandığından, her biri kendisine özgü olabilecek hukuki uyuşmazlıkların çözümüne esas alınmaması gerekir. Hukuki uyuşmazlık yaşandığında bir avukata veya ÜniKuir Derneği'nin danışmanlık hizmetine **danisma@unikuir.org** adresine başvurarak ulaşabilirsiniz.

Yasal düzenlemeye göre bilgi edinme hakkı kapsamında erişilen bilgi ve belgeler ticarî amaçla çoğaltılamaz ve kullanılamaz.

Bilgi Edinme Hakkı Kanununun uygulanmasında ihmâli, kusuru veya kastı bulunan kamu görevlileri hakkında, bu eylemleri nedeniyle eğer koşulları varsa haklarında ceza soruşturması yapılabilir ve tâbi oldukları mevzuatta yer alan disiplin hükümleri uygulanabilir.

BİLGİ EDİNME HAKKI BİLGİ NOTU

Hazırlayan
Av. Mahmut Şeren

Yayınlayan
ÜniKuir Derneği

2022

